

Forfatter: Worm, Jacob

Titel: . - [1968]

Citation: Worm, Jacob: ". - [1968]", i Worm, Jacob: . - [1968], udg. af ERIK SØNDERHOLM , [1968]-1994, s. 75. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-worm01val-shoot-idm140677735069328.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: . - [1968]

DE KRISTNE KIRKERS KLAGESANG

Sørg, højhellige Jesu kirke, og afsyng med mig sørgmodige klagesange; sørg og klag; sørg over den udslukte sandhedens sol; klag over den opstigende tomhedens planet; sørg over de afdøde fædres gravhøj og se sørgende tilbage over de guddommelige legemers højsatte aske; klag over den rasende yngling, den for tidligt modne fader, såre lig Judæas for tidligt modne frugter, som under pres forsvinder i røg og damp. Han begærer jo nemlig brændende at synes kirkens fader, skønt han næppe er blevet dens søn; sørg over de afdøde højhellige biskopper; klag over den pavekylling og bispehvalp, ikke kirkens foresatte, men voldeligt og svigefuldt pånødte. Sørg over de bortflyvende ørne, sangsvaner, svaner og lærker; klag over den hidflyvende og pippende spurv og den atter og atter takkende gæsling blandt svaner; ikke en hyrde (pastor), men en bager og en mådelig og fremfarende bedrager, der tragter efter større ting, end han tager. Sørg over hyrderne for den hellige hjord, der gløder i det hellige arbejde. Klag over den lunkne engel blandt beboerne i Laodicea, som ikke er svensker, ikke dansker, ikke skåning, men sammensmeltet og blandet af disse tre og er vokset sammen til et kimærisk uhyre, en kerberos. Født under danskernes scepter og næret og opdraget under samme gik han, idet han ville løbe hornene af sig, over i Sveriges lejr; idet han snart og straks skiftede himmel, jordbund og hav, men ikke skiftede sind, søgte han tilbage til danskernes pol, ligesom en flagermus, der som en overløber flyver bort. fra sine. Denne prydet med laurbær, udstyret med privilegier, og opfostret med rundhåndethed, øget med underhold, begærede misundeligt de ydre lande. Idet han vendte tilbage, tilbad den ærværdige svenskernes scepter. Udpeget som dørvogter for professorstanden, næppe ordinarius. Derefter gjorde han for anden gang under krænkelser af sin ed forandring til et andet folk og betrødte under afsyngelse af en palinodi danskernes kyster efter at have forladt professorskabets grænsepunkt. Og denne (o, Gud, og alle godes tro) blev med støtte og fødselshjælp af smedehustruens, skomagerenken vinlivmoder, kirkens dørvogterske, valgt til hyrde og domprovst ikke ved kongelig, ikke ved 76

Uxor is Viduæ Sutoriæ fabrilis Janitricis Ecclesiæ Virgineæ creatus est Pastor et Præpositus primarius, Jure Vocandi non Regiô, non Divinô, non Prophetiô, non Apostoliô, non justô, sed Vinariô, sutoriô, illegitimô, illicitô et Diaboliô. Atqve heic, risum teneatis Amici, functus est officiô concionatoriô, non ut Concionator, sed ut Agyrta loqvax, Gesticulator, Garrulus et morio ridiculus, Etenim Verba facturûs sacra profanus iste, non Vocem, sed cachinum extollens, / garriens, ganniens, Jam strophium Vibrans, circum agens, Jam brachia expandens, pandiculans, Jam corpus Juvenile incurvans, reflectens, Jam caput retro agens et qvatiens, et nescio quid non nugarum ebulliens, effutiens, evomens, et nescio quid non monstri alens, ampullas et Verba projiciendo sesquipedalia, atqve ex stercore et fimeto Anglicano conciones et dogmata eruens, furans, surripiens. De heic insertus est ordini Pontificio, futurûs Pastorum summus, cum tamen sit Jmpostorum non minimus, sed mimus. Incedit insultus iste infulâ decorus atqve ornatus mitra, cum tamen rectius onustus esset et ornatus mitrâ, cum tamen rectius onustus esset et ornatus matulâ. Eheu! luge Ecclesia, seculô post Christum nonô, Papalem et Pontificiam sedem occupavit foemina JOHANNA, sed Jam nunc seculô post Christum decimo septimo, puer JOHANNES sedem Lutheri Pastorem et Pontificiam ascendit, illam sacram spartam non ornaturus, sed contaminaturus et conspurcaturus, et perpolluturus. Eheu! luge artium bonarum et Scientiarum Universitas; lamentare / facultatis Theologiæ Diaconum verius, qvam Decanum, qvippe qvi vult in Academia Vocari Theologiæ Decanus et Senior, cum tamen in ea nunquam egit Professorem, nequidem Philosophiæ ordinarium: At Junior qvi est, vel adolescentior, qvomodo esse, aut vocari possit Senior, non video. Lugete Ecclesiæ seminaria, et vel risu vel fletu vestrum excipite Visitatorem, cujus sapientia non 77

guddommelig, ikke ved profetisk, ikke ved apostolisk, ikke ved retfærdig, men ved vinens, skomagerens, uægte, ulovlige og djævelske kaldsret. Og denne, hold nu latteren tilbage, venner, beklædte et embede i folkeforsamlingen, ikke som folketaler, men som snakkesalig pengeindsamler, snakkelysten skuespiller og latterlig nar. Thi denne verdslige vil gøre hellige ord, han hæver ikke stemmen, men slår en skoggerlatter op, våsende, buldrende, nu udslyngende en strofestump, drejende sig omkring, nu udbredende armene, strækkende sig, nu bøgende sit ungdommelige legeme, bøjer det tilbage, lægger hovedet tilbage og ryster det og sprudler af jeg ved ikke hvilken sniksak, pjattende, udspyende og nærende jeg ved ikke hvilket uhyre ved at henkaste svulstig tale og alenlange ord, opgraver taler og dogmer af det engelske møg og den engelske mødding, rasende, stjælende. Derefter blev han indpodet i den biskoppelige stand, den fremtidige øverste blandt hyrder, skønt han dog ikke er den mindste bedrager, men en skuespiller. Denne fornærmelse skrider frem, smykket med mitra og prydet med bispehue, skønt han rettere skulle være belæst og prydet med en natpotte. Ak, sørg, kirke, i det niende århundrede efter Kristus besatte en kvinde Johanna pavens og ærkebispens sæde, men nu i det syttende århundrede efter Kristus bestiger drengen Johannes Luthers præste- og bispesæde, idet han ikke vil pryde, men smitte og besudle og vanære den hellige gave. Ak! Sørg alle gode kunster og videnskaber; klag over det teologiske fakultets diakon snarere end dekan; han vil jo nemlig kaldes teologiens dekan og senior i akademiet, skønt han dog aldrig optrådte som professor i det, ikke engang ordinarius i filosofien; men jeg ser ikke, hvorledes den, som er ung eller yngre, kan være eller kaldes senior. Sørg, I kirkens »planteskoler«, og mød den besøgende enten med Eders latter eller gråd, han, hvis visdom ikke engang består i skægget (den skægløse yngling, kruset af dun, har jo ikke et sådant), han

lånte det muligvis af det gamle og bageste nedre skæg under hustruens skjulende klædning. Men det er hverken anbragt på brystet, hvor det ikke har sin plads, ej heller har han haft det, med mindre det bør findes på læberne, hvor visdommens fråde går over sine bredder, ikke en sand flod af massiv viden. I skal beundre Eders snakkelystne og pludrende 78

qvidem consistit in barba, (qvippe qvam non habet imberbis Juvenis lanugine crispatus) mutuatus fortè eam ex antica et postica inferiori barba sub veste latente Uxoriam; sed nec sita est in pectore, ubi sedem non habet, nec habuit, nisi forte invenienda est in labiis, ubi spuma redundat sapientiae, non verum solidae sapientiae flumen. Admiramini scholae garrulum et loqvacem Vestrum Examinatorem, Nugatorem logicum, Parasitum Græculum, Infansem Vel Embryonem Ebræum, Gerronem et Blateronem Latinum, Vel Siculis gerris Varionem. Obstupescite Mystæ ad adventum sive leporis, sive Sciuri, sive / Erinacei Pontificalis, qvi Leoni successit superintendenti. Hic tamen sacros mysteriorum Dispensatores Vitiis et convitiis inficere, proscindere, obruere non abstinere, non Veretur, non erubescit. Accedit infantilis hic vel Thraso, Vel Stentor, stipatus turbâ et catervâ Ardelionum minorum, Parasitorum, Adulatorum et Assentatorum. Increpat et invehitur in Pastores, minitans [Pastoribus] flagellum. Increpat et invehitur in ætatis rudioris Formatores ceu eorundem terros, larva et terriculamentum. Increpat et invehitur in Diaconos et Vicarios furens ac frendens, eorundem crux et patibulum. Increpat et invehitur in Catechumenos agrestes fremens ac fervens, quos non contentus est esse Catechumenos, existimans eos pares esse debere profectu Theologiae Antistitibus, quem ipse nunquam egit. Estote attonitæ Ecclesiae, adspicite mimum in medio choro exsultantem Verius, quam; perorantem, gesticulantem potius, quam concionantem, tripudiantem rectius, quam evangelium prædicantem. Intuemini Sycophantam, Videte Hypocritam, / ridete Pipionem annulô ornatum aureô ut Aulicum, ut Amasium, ut mollissimum Spectatorem formarum (in quarum mactra et mulctra rodit, radit, rudit) non ut Pastorem, non ut Mystam, non ut Pontificem. Attendite attonitæ, circumgyrat [holosericum] capitegmen, oculos extollit, 79 eksaminator, en logisk skvadronør, en græculisk parasit, en lallende eller embryonisk hebræer, dagdriver og latinsk sludrebøtte, en lunefuld herre i siciliske (siciliske) bagateller. Bliv forstenet over den indviedes komme, hvad enten det er en hare eller et eger eller det biskoppelige pindsvin, som fulgte efter løven som biskop. Denne afholder sig ikke fra, tager ikke i betænkning, rødmer ikke ved at smitte, bagtale, overvælde de hellige forvaltere af mysterierne med krænkelser og skældsord. Hertil kommer den barnagtige Thraso eller Stentor, omgivet af en skare og hob af stundesløse unge mennesker, parasitter, spytslikkere og smigrere. Han larmer og skælder mod de unges opdragere som sammes rædsel, spøgelse og skræmmebillede. Han larmer og skælder rasende og tænderskærende mod diakoner og vikarer, sammes »kors« og »halsblok«. Han larmer og skælder brølende og hidsigt mod de landlige katekumener, idet han mener, at de skulle være ligestillede med teologiens foresatte i fremgang, hvilken han aldrig selv har givet sig af med. I skal være bestyrkede, kirker, se skuespilleren, der springer frem midt i koret snarere end fører talen til ende, snarere gebærder sig end taler til folket, snarere hopper end prædiker evangeliet. Tag rænkesmeden i øjesyn, se hyklere, le ad ham, der pipper, prydet med en guldring som en hofmand, som en forlovet, som den mest blødagtige kender af former (blandt hvilke han gnaver, skraber, skriger på dejtrug og mælkespande), ikke som præst, ikke som indviet, ikke som biskop. Afvent, bestyrkede, han drejer den helsilkes hovedbeklædning rundt, spiller øjnene op, bjæifer med stemmen, truer med sit minespil og vil anses for barsk, skønt han dog er kvindagtig. Sørg over og begræd skolens fornærmende visitator, som er en røst og derudover intet. Han mener, at han når sejren er vundet, har slået 100 kættene på flugt, hvor han, idet han viser sin myndighed, i den litterære skole hæver den ene alumne over den anden. Denne erklærer, at han har besejret 600 arianere og anabaptister, hvor han har forfulgt en og anden kollega med trusler. Denne mener, at han har fordrevet og tilintetgjort 1000 munke, kalvinister, kvækere, hvor han bidende har dadlet een underordnet. Denne tror, at han har udryddet alle Weigelianere og nestorianere, hvor han har dadlet en og anden leder af skolen skønt han dog aldrig har forvaltet lovpriste embeder.

80

Vocem elatrat, Vultu minatur, et Vultu torvus haberi, cum tamen sit foemineus. Plangite, plorate Scholae insultantem Visitatorem, qvi vox est, et præterea nihil. Hic centum putat se partâ Victoriâ fugasse Hæreticos, ubi in ludo literario alterum super alterum monstraturus auctoritatem evexerit alumnum. Hic auctumat se sexcentos debellasse Arianos et Anabaptistas, ubi unum et alterum minis insectatus fuerit Collegam. Hic mille opinatur se deturbasse et prostravisse Monachos, Calvinianos, Qvaceros, ubi unum mordicus culpaverit Substitutum. Hic omnes credit se extirpasse Veigelianos et Nestorios, ubi unum vel alterum reprehenderit / ludi Moderatorem, cum tamen ipse nunquam administraverit officia laudata. Lugete Ecclesiae Commentatorem (quid dico Convitiatorem et Compilatorem) textuum litaneuticorum Verius nugantem, quam commentantem, Verius garrientem quam evangelizantem, contententem Dama viginti quinque ampullis depingentem manus Davidis flavus tinnientibus campanis, fumantibus caminis, et saltantibus pueris risum potius movet, quam poenitentiam excitat nobis omnibus poenitendus. Lamentamini ludi, officinæ bonarum artium vestrum Reformatorem, qvi ceu novus Rex novas conatur effingere et obtrudere leges ex cerebro Juvenili erutas, pinsas et pistas: Sed Vetera extollimus recentium incuriosi. Eheu! lugete Ecclesiae, lamentare / Universitas! Plorate ludi! Dolete boni, et moestos mecum et cum Ecclesia decantate elegos, cujus hinc descriptam Videtis elegiam.

81

Sørg over kirkens kommentator (hvad siger jeg! skændegæst og kompilator) af tekster til gudstjenesten,

der snarere laver narrestreger end fortolker, snarere snakker end forkynder, kappes med hjorten, afmaler med femogtyve bombastiske ord Davids hænder, gul vækker han under ringende klokker, rygende ovne og springende drenge snarere latter end bod, han er forkastelig for os alle. Klag, skoler, over reformatoren af værkstedet for Eders gode kunster, der ligesom en ny konge søger at opfinde og pånøde nye love, fremdraget, stødt og knust af den ungdommelige hjerne. Men vi, der står ligegyldige over for det ny, priser det gamle. Ak, sørg kirker, klag, universitetet, græd, skoler. Sørg, gode, og afsyng med mig og med kirken sørgelige klagesange, og hans klagesang, som I ser nedskrevet her.